

Poeto B. Brazdžionio palikimas grįžo į Lietuvą

ALDONA RUSECKAITĖ

Palikimą nusprendė perduoti Maironio muziejui

Poetas Bernardas Brazdžionis iškeliavo amžinybėn 2002-aisiais metais. Po jo laidotuvių Lietuvoje Aldona Brazdžionienė, archyvo paveldėtoja dukraitė Bitutė Trotmann, poeto bičiulis Juozas Kojelis svarstė, kokias įstaigas perduoti visą Brazdžionio literatūrinį, archyvinį ir memorialinį palikimą. Buvo tartasi su Lietuvos Rašytojų sąjungos Kauno skyriaus pirmininku Petru Palilioniu, su mumis, muziejininkais. Šeima nusprendė palikimą perduoti Maironio lietuvių literatūros muziejui. Priežastys buvo kelios.

Brazdžionis 1940–1944 metais buvo pirmasis Maironio muziejaus direktorius. Prieš pasitraukdamas į Vakarus, poeto šeima turėjo palikti savo namelį Žaliakalnyje ir kurį laiką dar slapstytis. Paskutiniąjį Aldonos ir Bernardo Brazdžionių bei jų trijų vaikų slapta vietą buvo Maironio namai. Be to, ir pats Brazdžionis po nepriklausomybės atkūrimo, lankdamasis Kaune, visada užsukdavo į Maironio muziejų, čia vyko jo kūrybos vakarai, čia, Maironio sode, jis buvo vainikuotas kaip Poezijos pavasario laureatas. Galop jo įrašas muziejaus svečių knygoje irgi yra svarbus: „Džiaugiuosi, kad Maironio namai ne tik muziejus, ne tik archyvas, bet ir literatūros sodas, kur skamba poetinis žodis“. Tad Maironio muziejus yra tarsi viena iš memorialių vietų, kurioje tinka įamžinti Brazdžionio atminimą.

Tokiam šeimos sprendimui pritarė ir kultūros ministrė Roma Žakaitienė. Kultūros ministerija, aptarusi visas sąlygas su šeima, finansavo dviejų žmonių mėnesio komandiruočių į Los Angeles, CA.

Taip gegužės pirmomis dienomis šio straipsnio autorė ir muziejaus vyriausioji fondų saugotoja Juratė Zalubaitė pakilome į tolimą kelią – į amžinai žydingąją Kaliforniją. Į Ameriką abi skridome pirmą kartą, todėl buvo kiek baugu, bet ir smalsu...

Brazdžioniai Los Angeles

Brazdžionių namelis Los Angeles, Indijos gatvėje, jau parduotas, gyvena jame jauna amerikiečių pora. O praėjusių metų gegužę mus ten pasitiko ne tik Aldona Brazdžionienė,

bet ir jos sodinta didžiulė eglė – gatvės puošmena. Daug įvairiaspalvių gėlių, egzotiškų vaiskrūmių. Į Los Angeles Brazdžioniai atsikraustė 1956 metais. Tačiau po kurio laiko ši namų išnuomojo ir išvažiavo gyventi į Kalifornijos kaimą – į Vistą. Ten statė namą, užveisė sodą, ponė Aldona rėvėjo daržus, augino įvairius naminius paukščius ir netgi kiaulę... Kollegoms satyrikams buvo smagus pašmaikštavimas. Pvz., satyrikas Antanas Gustaitis rašo: „Apsilankė pas Bernardą / Vistos ieškom su žvake, / Žuirm – vargšas vienas nardo / Avižų plikam lauke, / Vienas plaktuku tuksena, / kala vinį panagiuos... / Aldona ožkelę gano / kaktusynuose dygiuos“. Į Vistą pas Brazdžionius suva-

ja, džiaugiasi kiekviena kartu praleista valanda ir diena. Tarp jų spinduliuoja tikra meilė ir pagarba. O kai Dalytė atsižvelgdavo jauniausiąją šeimos atžalėlę – pusės metų juodaakį Bernardėlį, Močiutė nušvirdavo ir, užmiršusi viską pasaulyje, sakydavo: „koks jis gražus“. Poetas Bernardas šio vaikelio jau nebematė.

B. Bernardo rinkinys parkeliavo į Kauną

Didžiulis poeto Bern. Brazdžionio rinkinys parkeliavo į Kauną, į Maironio lietuvių literatūros muziejų. Kiek jau teko paliesti ir apytikriai skaičiuoti – patirtis kužda, jog visas palikimas gali sudaryti apie 30 tūkst. eksponatų.

Širdis apsidžiaugė: gana keliaut... gana keltaut...

žiudavo rašytojai, kitų žanrų menininkai, dailių menų klubo nariai čia rengdavo savo sambūrius. Taip formavosi ir Brazdžionio archyvas – iš to laikotarpio išlikę daug fotografijų, rimtos ir kalambūrinės kūrybos, net Aldonos užrašai, kada kokių paukštį patupdė ant kiaušinių ir kiek išsiriti mažyliu. Tokios žmogiškos detalės klasikams suteikia šiltų spalvų.

Po trylikos metų Brazdžioniai vėl grįžo į Los Angeles. Namai nedidelis, vieno aukšto. Svetainė, sujungta su valgomoju ir virtuve, miegamasis, duktaičių ar svečių kambarys su įspūdingomis, plačiais ir uždarais sodeklis atstumiamomis durimis. Uždaras sodas – jauki, intymų namų erdvė poilsiui, svečiams, pokalbiams ar šiaip vienvietės valandėlės.

Mėnesį gyvenant Brazdžionių namuose, mums didelį įspūdį padarė šios šeimos moterų ryšiai.

Kai poetas Bernardas 2002 metais atšventė savo 95-metį ir pasakė, kad jau deda tašką, per žmonos Aldonos 90-tąjį gimtadienį – liepos 11-ąją iškeleliavo Dangun, jo giliame baltos odos fotelyje prie lango liko sėdėti Aldona. Išmintingai šypsojo, mąstė ir sakė, kad nebangu būti vienai, prisiminti praeitį. Nors šiuose namuose augusios dukraitės Dalytė ir Bitutė savo brangią Močiutę, ypač rūpestingai saugo ir globo-

Brazdžionis savo archyvą buvęs sukrovęs darbo kabinete ir namo rūsyje, vadintame „po grindžių“. Poetas net buvo sukūręs tokių eilėraščių: „Prašu į mano biblioteką, / Po pat namu giliai rūsy. / Istorią ten upėm teka / Prašu į mano biblioteką / Tau kiekviena knyga ten šneka, / Nors bibliofilas ir nesi. / Prašu į mano biblioteką / Ten po namu giliai rūsy“. Tiek kabinete, tiek rūsyje knygų ir archyvo prikrauta nuo grindų iki lubų. Konstruktijos brazdžioniškos, pavoingos, savo darbo lentynėlės, kartoninės dėžės, įėjimo pajudinti nuo grindų iki lubų. Įėjimo pajudinti nuo grindų iki lubų. Įėjimo pajudinti nuo grindų iki lubų. Įėjimo pajudinti nuo grindų iki lubų.

Memorialinėje palikimo dalyje yra nemažai paveikslų. Poetas didžiausiu savo turtu laikė knygas ir nedidelę paveikslų kolekciją. Parkeliavo K. Šimonio, J. Rimšos, J. Bagdono, V. Kasiulio, V. Petraviciaus, V. K. Jonyno, D. Tarabildienės, P. Augiaus, R. Arbaitės ir kitų menininkų darbų. Maironio gražus fotoportretas su lauru šaka, kaboje kabinete priešais darbo stalą. Pats darbo stalas, darbo kėdė, dalis knygų lentynų, svetainės staliukai, kelios stalinės lempos, lagaminai, trispalvė vėliava, valstybiniai apdovanojimai, rankšluostinė, laikrodžiai, rodantis tris laikus – Kauno, Los Angeles, New York,

kaklaraiščių, peteliškių, sąsagų kolekcija. Daugybė įvairių ženklelių, suvenyrėlių, fotoaparatas, parkeriai, akiniai, portfeliai, rožinis, maldaknygės, net kartoninės dėžės, kurias poetas taip vertino, tvarkydamas ir skirstydamas archyvą.

Nežinau, ar kiekvieno Lietuvos rašytojo bibliotekoje rastume tiek knygų ir tiek lietuviškos spaudos, kiek jos radome ten. Beveik visa Lietuvos ir išeivijos literatūra, daugybė autorių, jų pirmosios ir paskutinės knygos, su autografais ir be jų. Daugiausia pokarinė, šiuolaikinė literatūra. Kas buvo sukaupta prieš karą, liko Lietuvoje. Nedaug pasisekė vėl iš to laikmečio surinkti ir išsaugoti. Bibliotekos spektras – nuo A. Gudaicio – Guzevičiaus iki kokio nors šiuolaikinio jaunojo poeto. Bet įdomiausia yra tai, kad Brazdžionio bibliotekoje knyga buvo lyg gyvas daiktas: su ja ginčijamasi, diskutuojama, džiaugiamasi arba pykstama. Kai kuriose knygose pilna pieštukų prirašytų pastabų, pa-braukymų, klausimų lyg autoriumi, lyg sau. Į kitas knygas prikašioti lapeliai, ant kurių vėlgū užrašytos pastabos, replikos, mintys, perkurimai. Spauda taip pat pilna tokių marginalijų.

Laiškai. Jų keletas tūkstančių. Beskleidant ir beskaitinėjant rašiusiųjų ratas susidaro solidus – apie 150 korespondentų. Daugiausia susirašinėta su savo karta, su panašių požiūrių ar bendros veiklos autoriais. Tai P. Jurkus, A. Vaidulaitis, J. Aistis, B. Babrauskas, L. Andriekus, K. Bradūnas, B. Raila, K. Grigaitytė, J. Jankus ir kiti. Daug susirašinėta ir su Lietuvoje gyvenančiais rašytojais. Rašė jam laiškus, netgi siuntė žemės žiupsnelius ar užrašus ant beržo tošies politiniai kaliniai, tremtiniai, Prašė pagalbos, tikejo, kad poetas gali daug nuveikti Lietuvos labui, laikė Brazdžionį laisvės ir tikėjimo simboliu. O šmaikstūs Br. Raila viename laiške rašo: „Protokoluose viskas užrašoma sausai ir gražiai. [...] Tikroji ir įdomesnė istorija prasideda ne protokoluose, bet privačiuose laiškuose ir gyvenimo plepaluose“.

Iš tikro laišškai lyg kalnuota upė nuburbuliuoja visų gyvenimus, laikmėtį, įvykius – trumpai to neįmanoma aprėpti, bet

Poezijos valanda Maironio svetainėje po poeto Brazdžionio parodos atidarymo 2003 m. gruodžio 29 d. Zenono Baltrušio nuotrauka.

galima rašyti kultūros istoriją. Svarbu, jog Brazdžionis archyve palikęs ir savo paties rašytų laiško kopijas.

Fotografijos. Daugybė veidų, kai kurių jau niekada neatpieštuku prirašytų pastabų, pa-braukymų, klausimų lyg autoriumi, lyg sau. Į kitas knygas prikašioti lapeliai, ant kurių vėlgū užrašytos pastabos, replikos, mintys, perkurimai. Spauda taip pat pilna tokių marginalijų.

Poeto rankraščiai, juodraščiai, lapeliai, pirmosios eilutės brūkštelėjimas. Esu girdėjusi Brazdžionį sakant, kad pirmoji eilutė iš Dievo... Kas parašyta, niekas neišmesta, nes tai kūryba, kurioje kiekvienas žodis yra svarbus. Išlikę įvairūs užrašai, dienoraščiai, rankraščiai iš Vokietijos laikotarpio, iš vėlesnių – iki gyvenimo pabaigos. Brazdžionis jautė savo vertę. Grįždama su savimi parsivežiau pluoštelį Brazdžionio rankraščių – pamąstymų apie literatūrą, gyvenimą, tėvynę, rašytojo misiją. Viename lapelyje jis juokauja: „Po vieno vakaro Čikagoje prieina per pertrauką vienas entuziastas: Po ne, jūs antras mūsų Maironis. Gražus palyginimas. Kodėl ne. Norėčiau būti. Bet atsakau: „Ačiū. Malonu girdėti, bet gal geriau būti pirmu Brazdžioniu? Aš noriu rašyti kaip Braz-

žionis“.

Dar svarbu, kad Bern. Brazdžionis per gyvenimą turėjo daug visuomeninių ir profesinių pareigų: redagavo įvairius leidinius, buvo ilgametis *Lietuvių dienų* žurnalo darbuotojas, du kartus buvo Lietuvių rašytojų draugijos pirmininkas. Iš tų darbų, iš to laiko yra likę nemažai kitų autorių archyvinės medžiagos – fotografijų, rankraščių.

Dokumentai. Įvairūs pažymėjimai, pvz., penki rašytojų draugijos ar sąjungos nario bi-lietai, išduoti Brazdžioniiui Lietuvoje, Vokietijoje, Čikagoje, vėl Lietuvoje. Pasai, užrašų kny-gelės ir kt.

Visko aprėpti tikrai neįmanoma, tik galiau pasakyti, kad į muziejų parkeliavo visas Bern. Brazdžionio gyvenimas...

Pagaliau – paroda

Gruodžio pabaigoje atidarėme parodą, pavadintą Brazdžionio eilėraščių eilute: „Širdis apsidžiaugė: gana keliaut... gana keliaut...“ Archyvai jau atplaukė rugpjūčio gale, visuomenė labai nekantravo pamatyti savo mylimo poeto palikimą, tačiau mums, muziejininkams, dar teko padirbėti. Pervėžant apsidaužė baldai, kai kurie paveiksai iškrito iš rėmų, kiti išvis buvo neįreminami. Visą tvarkę restauratorė, paveikslus rėmimo firmos, o stiklo spintas smulkiems eksponatams pagaminome muziejaus meistrai. Be to, nebuvo lengva iš tokio didžiulio eksponatų kiekio atrinkti pačią

įdomiausią medžiagą, ją sugrupuoti, sudėlioti, sukabinti.

Parodą stengėmės bent fragmentiškai kurti panašią į Los Angeles namelio aplinką: svetainės ir virtuvės detales, darbo kabinetas. Mat, nuskrudę į Brazdžionių namus, pirmiausia viską nufotografavome: namą, augalus, geles, kambarius, smulkias detales, ypač akylai fiksavome poeto darbo kabineta, „pogrindį“. Žvelgdamos į nuotraukas, rengėme parodą.

Parodos atidaryme dalyvavo arkivyskupas Sigitas Tamkevičius, kultūros ministrė Roma Žakaitienė, kuri pasidžiaugė, kad Brazdžionio palikimas sugrįžo ten, kur jam ir tinka būti, ir kad dabar jį bus galima tyrinėti, dar daug ką sužinoti apie Brazdžionį, suvokti jo vertę ir minties svarbą.

Atidarant parodą, susirinko labai daug Brazdžionio kūrybos ir asmenybės gerbėjų, aktoriai V. Kochanskis ir P. Venslovas skaitė eiles, rašytojai A. E. Pušytė, A. Sučylaitė pasakojo prisiminimus, o partizanų ansamblis „Girių aidas“, kuriam vadovauja Brazdžionio bičiulis A. Paulavičius, atliko dainas poeto žodžiais. Jiems salė plojo atsistojusi.

Mus globojo ir padėjo

Jau seniai buvau patyrusi tiek daug meilės, gerumo, dėmesio ir supratimo, kiek jį mes su kolege patyrėme komandiruotės į Los Angeles metu.

Nukelta į 2 psl.

TURINYS

Poeto B. Brazdžionio palikimas Maironio literatūros muziejuje Kaune.

Filmo apie prof. Mariją Gimbutienę peržiūra Bostone.

Prisimenant A. T. Antanaitį. Krikščioniškojo teatro studija.

Partizanų muziejaus dešimtmetis.

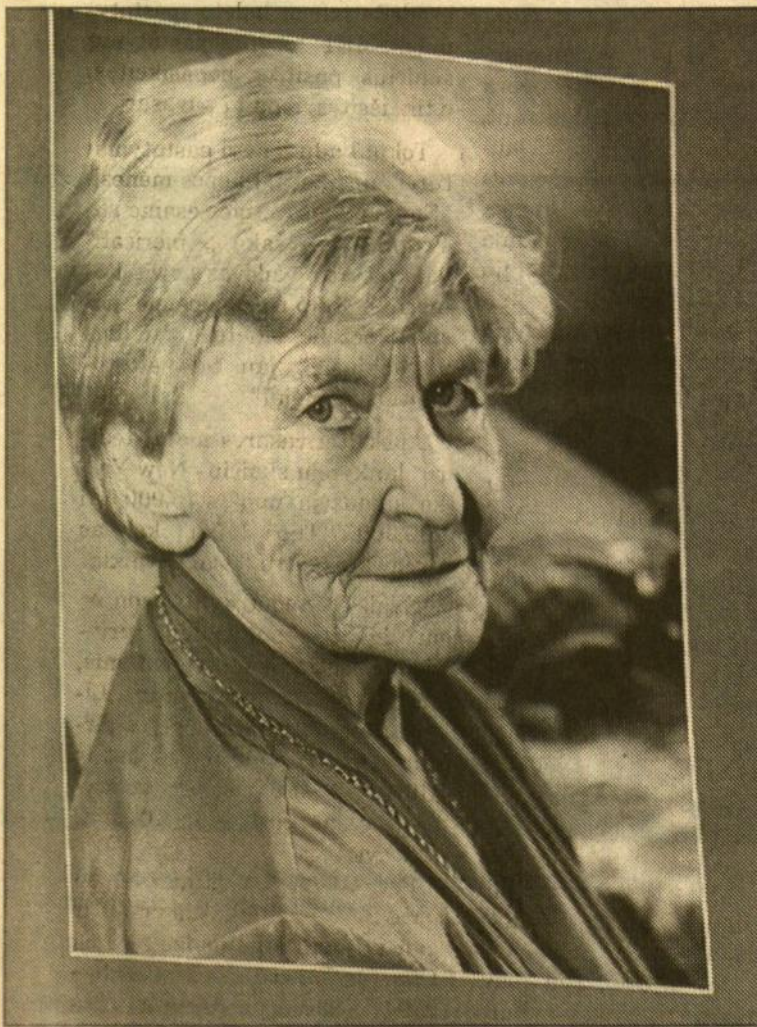
Poeto Bernardo Brazdžionio parodos atidarymas sulaukė didelio visuomenės ir žiniasklaidos susidomėjimo. Iš kairės: muziejaus direktorė, parodos autorė Aldona Ruseckaitė ir kultūros ministrė Roma Žakaitienė.

Poeto Bernardo Brazdžionio parodos fragmentas.

Zenono Baltrušio nuotrauka.

Filmas apie Mariją Gimbutienę

Pasaulinio garso lietuvių mokslininkė, archeologė, buvusi Kalifornijos universiteto profesorė Marija Gimbutienė (1921–1994).
Vladimiro Gulevičiaus (Eltos) nuotr.

Praėjusių metų pabaigoje Bostono lietuviai, bene pirmieji pasaulio lietuvių tarpe, pamatė režisierės Donna Read Amerikoje naujai sukurto dokumentinį filmą apie garsią archeologę Mariją Gimbutienę „Marija“ (naujas filmo pavadinimas „Signs out of time“ – „Ženklaai už laiko ribų“). Subatvakarį rengė ALTS Bostono skyrius Tautodailės instituto Bostono skyrius ir „Užjūrio Lietuva“ (www.uzjuriolietuva.net).

Savo įžanginį žodį „Užjūrio Lietuvos“ prezidentė Daiva Jaudegytė pradėjo Vytauto Skripkos eilėrašcio ištira: „Man Gimbutienės knyga apie baltus“.

Užmigusių po galva tu padėk. Ten renkas mirę mūsų žemių kalbos. Ir prūsų vėles šnekas su žvaigždėmis... Marija Gimbutienė (1921–1994) gimė 1921 m. Vilniuje, baigė Kauno „Aušros“ gimnaziją ir Vilniaus universitetą. 1944 m. pasitraukė į Vakarų, kur gilino archeologijos, tautos tyros ir religinės istorijos žinias. 1946 m. Tiubingeno universitete, Vokietijoje, įsigijo filosofijos daktarės laipsnį. 1949

m. apsigyveno JAV, dėstė Harvard (MA), Stanford (CA) ir vėliau UCLA (University of California Los Angeles) universitetuose. Pastarajame įvedė lietuvių kalbos, baltų kalbų ir kultūrų, baltų ir slavų mitologijos kursus. 1967–1980 m. vadovavo neolitinių gyvenviečių archeologiniams kasėjimams Bosnijoje, Makedonijoje, Graikijoje ir Italijoje. M. Gimbutienė parašė daugiau kaip 20 knygų ir maždaug 300 straipsnių apie Europos ir Lietuvos priešistorę. Veikalai išversti į daugelį kalbų. Naujos mokslo srities – archeomitolgijos – pradininkė. Įrodė, kad Europai ir visam pasauliui, grėta archaiskos lietuvių kalbos, ypač svarbios yra lietuvių mitologija bei baltų archeologija. M. Gimbutienė sukūrė naują Vakarų Europos prado sampratą. Ji atskleidė priešistorinę Europos tautų, taip pat ir baltų, evoliuciją, ir sukūrė Senosios Europos kultūros bei jos žlugimo sąvoką, įvykusią Indo – europiečių gentims veržiantis į Europą iš Eurazijos stepių. 1993 metais M. Gimbutienė buvo apdovanota JAV Anisfield – Wolf premija (nuo 1935 metų skiriama už pačius reikšmingiausius mokslo darbus pa-

Filmo peržiūros pertraukos metu Bostono lietuviai susipažįsta su prof. M. Gimbutienės kūrybos ekspozicija.
Dailės Bubnienės nuotrauka.

Bostono kultūriniai subatvakariai: režisierės Donna Read dokumentinio filmo apie Mariją Gimbutienę peržiūra

saulio kultūros srityje) už savo knygą *Deivės civilizacija; Senosios Europos pasaulis*, kurią ji išleido San Francisco, CA, 1991 metais.

Ankstyviausiose Europos civilizacijos sluoksniuose ji surado įrodymų apie kultūras, kurios buvo sukurtos harmonijos ir bendradarbiavimo su gamta pavyzdžių, kur moterys buvo išaukštinamos, deivės garbinamos, karai – nežinomi!

Marijos Gimbutienės atradimai atskleidė senovinę, plačiai paplitusią kultūrą, kuri klestėjo Europoje 6500–3500 m. prieš Kristų. Ši civilizacija buvo visiškai skirtinga nuo karalių, karių ir dievų – užkariautojų kultūrų, kurios dominavo mūsų praeties suvokime. Jos kasinėjimai ir interpretacijos parodo, kad civilizacijos priešaušryje Europoje dominavo kultūra, kurioje ir moterys, ir vyrai turėjo lygiavertį statusą ir galią. Lygiateisiška ir taiki „Senoji Europa“ galėjo egzistuoti tukstančius metų be karų. Buvo atkasti šimtai moteriškų statulėlių. Piesiniai, skulptūros, vaizduojančios gimdiančias deives, molinės būtybių su paukščio galva figūros ir šventieji žalciai – visa išaukštino gamtos atkuriamąsias jėgas.

Žiūrėdama į tukstančius iškasenų, analizuodama besikartojančių simbolių grupes, o taip pat pasitelkdama pagalbon savo išsamų mitologijos ir kalbų žinojimą, M. Gimbutienė atrado turtingą simbolinę kalbą, kurios centre buvo deivės figūra.

Marijos Gimbutienės darbai gilinasi į pačią klausimų esmę apie žmogaus prigimtį ir galimybes. Ar žmogiškos būtybės yra agresyvios ir dominuojančios, tesugebančios gyventi smurtu, sunaikinti viena kitą ir pačią žemę? O ar mes esame pajėgūs sukurti kultūras, remdamesi taika ir bendradarbiavimu? Kas leidžia žmogui matyti, ko niekas kitas neįstengia išvelgti? Kokios jėgos turi sukurti moterį, kuri gali aistringai aiškinti savo tiesas ir atlaikyti neišmaningą, bet stiprią kritiką?

Kodėl taip atsitiko, kad ši garbė: pirmiesiems pamatyti filmą atiteko Bostono lietuviams, papasakojo Tautodailės Bostono skyriaus pirmininkas Jonas Stundžia: — Prieš metus laiko teko dalyvauti viename renginyje, kuriame buvo minima, jog Donna

Read ruošiasi išleisti dokumentinį filmą apie Mariją Gimbutienę. Per pažįstamus gavau Donna Read telefono numerį ir jai paskambinau. Užsimezgė graži draugystė. Birželio mėnesį D. Read lankėsi Andover, MA, kur ji parodė savo dar nepabaigtą filmą finansiniams rėmėjams. Mes gražiai pasikalbėjome apie Mariją Gimbutienę ir Lietuvą. Nors Donna Read kanadietė, atrodo, kad ji puikiai supranta lietuvišką dvasią. Tai aiškiai matyti filme. Jame Donna Read tai pat parodo, kaip Marija Gimbutienė jungia archeologijos mokslą su kitais mokslais, pavyzdžiui, — tautosaka ir etnologija. Prieš 20 metų toks jungimas buvo nepriimtinas, todėl į jos darbus kai kurie tradiciniai mokslininkai žiūrėjo skeptiškai. 1989 metais Lietuvoje buvo išleista M. Gimbutienės knyga *Baltai*, kur turėjo lygiavertį statusą ir galią. Lygiateisiška ir taiki „Senoji Europa“ galėjo egzistuoti tukstančius metų be karų. Buvo atkasti šimtai moteriškų statulėlių. Piesiniai, skulptūros, vaizduojančios gimdiančias deives, molinės būtybių su paukščio galva figūros ir šventieji žalciai – visa išaukštino gamtos atkuriamąsias jėgas.

Galima sakyti, kad laikas pakitė nuomones apie Marijos darbų reikšmę ir vertę, tiek Lietuvoje, tiek Jungtinėse Valstijose. 2002 metais Lietuvoje išleistas Gimbutienės knygos *Baltų mitologija* išangoje rašoma: „Laikas atėjo, kad tai būtų pasakyta apie lietuvių mitologiją: ji ne tik egzistuoja, bet yra nepaprastai turtinga ir turinti didelę reikšmę viso pasaulio mitologijos ir etnologijos tyrinėjimams“.

Šiapus Atlanto vieno pagrindinių Marijai išgarsinti judėjimo koordinatorių yra Apura Burrows. Ji yra viena moterų dvasinio judėjimo dalyvių, kurią įkvėpė Marijos Gimbutienės gyvenimas ir darbai. Jos nuomone, savo moksliniuose rateliuose ir socialinėje aplinkoje Marija buvo didelis talentas. Kaip Apura aiškina, Marija grąžino Amerikos visuomenei jos pamirštą sampratą apie savo — indoeuropietišką kilmę.

Massachusetts valstijoje Marija įtakojo judėjimą „Moteryų ložė“ — moterų organizaciją, turinčią naują ir skirtingą požiūrį į Marijos darbus. Judėjimo dalis Kalifornijoje vadinasi „Starhawk“, kuri buvo viena iš prisidėjusių prie filmo sukūrimo. Ši grupė įkvėpė Donna Read jos kelionės į Kaliforniją metu.

Tautodailės instituto Bostono skyriaus pirm. Jonas Stundžia.
D. Bubnienės nuotr.

Marijos Gimbutienės knygos.

Suvokdamas, kad filmo „Marija“ pasirodymas lietuvių visuomenėje bus nemažas įvykis, aš pasiskubinau gauti šio filmo kopiją pademonstruoti Bostono lietuviams.

Ir tikrai, mūsų visuomenėje — tai nemažas įvykis. Nors miela ir sava, tačiau maža ir dažnai tik lietuviškai leidžianti savo raštus, mūsų tauta ne tiek jau daug turi už Lietuvos ribų pagarsėjusių mokslininkų. Šio filmo parodymo proga Bostono lietuviai susilaukė pasveikinimo iš Lietuvos Respublikos ambasados JAV, Kultūros ir švietimo reikalų kuruojančios ambasados III sekretorės Jurgitos Dapkutės. Ji prisipažino atsitiktinai sužinojusi apie Bostono lietuvių piliečių klube rengiamą „Kultūrinį subatvakarį“, kurio metu bus rodomas naujas dokumentinis filmas apie pasaulinio garso lietuvių archeologę Mariją Gimbutienę. J. Dapkutė prisipažino sužinojusi apie filmo rodymą iš buvusio bostoniško, latvių kilmės Maryland universiteto profesoriaus John Melngailis, kuris paprašė parodyti šį filmą ir Washington, DC. J. Dapkutė pažadėjo pasekti gražiu bostoniškių pavyzdžiu ir artimiausioje ateityje surengti filmo peržiūrą Washington, D.C. gyve-

nantiems lietuviams bei jų draugams amerikiečiams, besidomintiems Lietuva, jos kultūra ir istorija. Jie taip pat priminė, kaip svarbu yra garsinti Lietuvos vardą šios šalies piliečiams, o filmas apie Mariją Gimbutienę yra puiki proga ir geriausias to pavyzdys.

Pasiūsdama savo filmo kopiją Bostono lietuviams, Donna Read asmeniškai atsakė į „Kultūrinio subatvakario“ koordinatūros Zitės Krukonienės klausimus:

Donna Read: 1993 metais San Francisco moterų grupės buvau paprašyta padėti sukurti filmą apie Mariją Gimbutienę. Apie dr. Gimbutienę aš sužinojau, filmuodama trilogiją „Moterys ir dvasingumas“, išleistą Kanados nacionalinės filmų tarybos. Tiesą pasakius, 1988 metais mes bandėme pasikalbėti su dr. Gimbuta, bet mūsų suplanuotam pokalbiui sutrukdė pakeistas laikas ir Marijos sveikatos problemos. Mūsų filmo finansavimas buvo grynai žmonių asmeniškasis. Mes neturėjome bendrovės nei institucinių paramų. Visi mūsų pinigai, 150,000 dol. buvo paaukoti žmonių, kurie mylėjo Mariją, buvo įtakoti jos darbų, perskaitę jos knygas.

Poeto B. Brazdžionio parodos fragmentas.

Zenono Baltrušio nuotrauka.

Poeto B. Brazdžionio palikimas grįžo į Lietuvą

Atkelta iš 1 pl. Pirmiausia mumis labai rūpinosi Aldona Brazdžionienė, abi jaunosios dukraitės Dailė ir Bitutė. Kai baigėme darbą, Brazdžionių šeima mums padovanojo nuostabią trijų dienų kelionę po Kaliforniją. Buvo taip įdomu, jog užsimiršo ir sunkios dėžės, ir dulkės, ir darbas nuo ankstauro ryto iki vėlyvos nakties. Mus globojo, vežiojo po muziejus, po gamtą rašytojai Pranas Visvydas, Alė Rūta, Juozas Kojelis, poeto Prano Lemberto sunus Vitalis, rašytojas Petronėlės Orintaitės vyras Kazys Januta, jo dukraitės Daina ir Viltis, žurnalistas Kazys Karu-

za, vertėjo Milton Stark žmona Aldona. Jie visi be galo nuširdžiai vertino mūsų darbą ir mūsų misiją.

Juokinga ir keista, bet Kalifornijoje mums, šiaurietams, naktimis ir rytais buvo vėsoka, truko geros kavos — taigi šiltais patalais ir striukėmis, rytine kava ir ekskursijomis mus lėpino Brazdžionių kaimynai Dalia ir Vincas Anelauskai, kurie labai gailėjo, kad parduodamas namas ir jau čia nebebus senų mielių kaimynų...

Kelionė į Kaliforniją, galimybė susipažinti su Brazdžionio archyvu, bendravimas su žmonėmis, muziejų lankymas —

visa tai priimu kaip gyvenimo laimę.

Tik darbo pradžia

O Bern. Brazdžionio palikimo tvarkymas užtruks kelerius metus, šis rinkinys yra muziejuje didžiausias, teko įkurti skyrių iš dviejų darbuotojų, kurie dirbs tik prie Brazdžionio. Tuos kelerius metus nelaikysime poeto eksponatų uždarytą, artėja 2007–metais Brazdžionio 100–metis, vėl bus paroda, ruošime medžiagą leidybai.

Muziejuje bus nuolatine ekspozicija, skirta Bern. Brazdžioniiui.

Nuo Lemonto iki Panevėžio

VYTAUTAS BALIŪNAS

Panevėžį, Juozo Balčikonio gimnaziją, pasiekė liūdna žinia, kad 2003 m. spalio 25 d., nesulaukęs 77-ojo gimtadienio, Anapilin iškeliavo buvęs Panevėžio Berniukų gimnazijos mokinys, rezistentas, publicistas, literatūros kritikas, aktorius ir režisierius, JAV lietuvių visuomenės veikėjas, Vytauto Didžiojo ir Klaipėdos universitetų dėstytojas Algirdas Titus Antanaitis. Noredami pagerbti jo atminimą, ir mes, panevėžiečiai, pateikiame informaciją, ką gyvendami toli nuo Lemonto, žinome apie buvusį gimnazijos auklėtinį.

Nuo Panevėžio iki Lemonto

Gimė 1927 m. sausio 7 d. Trakelių vieniemyje (dabar jau buvusiam – tėvų sodyba šių dienų nesulaukė) Naujamiesčio valsčiaus ūkininkų šeimoje. Mokslo keliai per Kudrėnų ir Naujamiesčio pradinės mokyklos 1938 m. atvedė į Panevėžio Valstybinę berniukų gimnaziją (nuo J. Balčikonio direktoriavimo laikų vadinta Vyrių gimnazija). 1944 m. kartu su kitais vyresniųjų klasių mokiniais septintokas Algirdas savanoriu išėjo į Lietuvos vietinę rinktinę (LVR). Tais pat metais, su dalimi likusių gyvų po mūšių Žemaitijoje Tėvynės apsaugos rinktinės kovotojų, per Vokietiją, Austriją pasiekė JAV. Čia, baigęs komercijos mokslus, dirbo pagal specialybę. Įsijungė į JAV lietuvių visuomeninį gyvenimą. Laisvomis po darbo valandomis sudarė, parašė keletą knygų, šimtus straipsnių. Atkūrus nepriklausomybę, nuo 1994-ųjų keletą metų dėstė Vytauto Didžiojo ir Klaipėdos universitetuose.

Kelias į literatūrą

Pirmuosius, dar Naujamiesčio pradinės mokyklos mokinio rašinius išspausdino tuometinis vaikų laikraštėlis *Šaltinėlis*. O šio leidinio jubiliejiname numeryje buvo ir aktyvaus bendradarbio Algirdo nuotrauka. Tai buvo paskata jaunajam „rašytojui“ nepadėti plunksnos. Mokydamasis berniukų gimnazijoje, „Meno kuopos“ susirinkimuose skaitė savo eilėraščius, noveles, o būdamas septintojo klaseje – ištraukas iš rašomo romano *Vėjas ir jaunystė*. 1942/43 m. buvo išrinktas kuopos

valdybos sekretorium, 1943/44 m. jam patikėtos ir pirmininko pareigos.

Sunkiomis karo ir vokiečių okupacijos sąlygomis kuopos veikla buvo labai aktyvi: reguliariai vykdavo susirinkimai, buvo organizuojami literatūros vakarai, renkamos lėšos neturintiems mokiniams paremti. Vienas kuopos *spiritus movens* buvo Algirdas Titus Antanaitis.

Atvykęs į JAV pradžioje pragyvenimui duoną pelnė dirbdamas kroviku (pagal dabartinį naujadarą – logistikos specialistu), pardavinėjo geležinkelio bilietus, ir tuo pat metu studijavo komercijos mokslus. Kurį laiką dirbo *Naujienu* redakcijoje. Redakcijos pavedimu pradėjo rašyti lietuviškos spaudos apžvalgas šeštadieniniams laikraščio priedams. Čia atsiskleidė jo gabumai literatūrai. Nors, baigęs studijas iki pensijos dirbo pagal specialybę komercijos

Nelegali veikla ir rezistencija

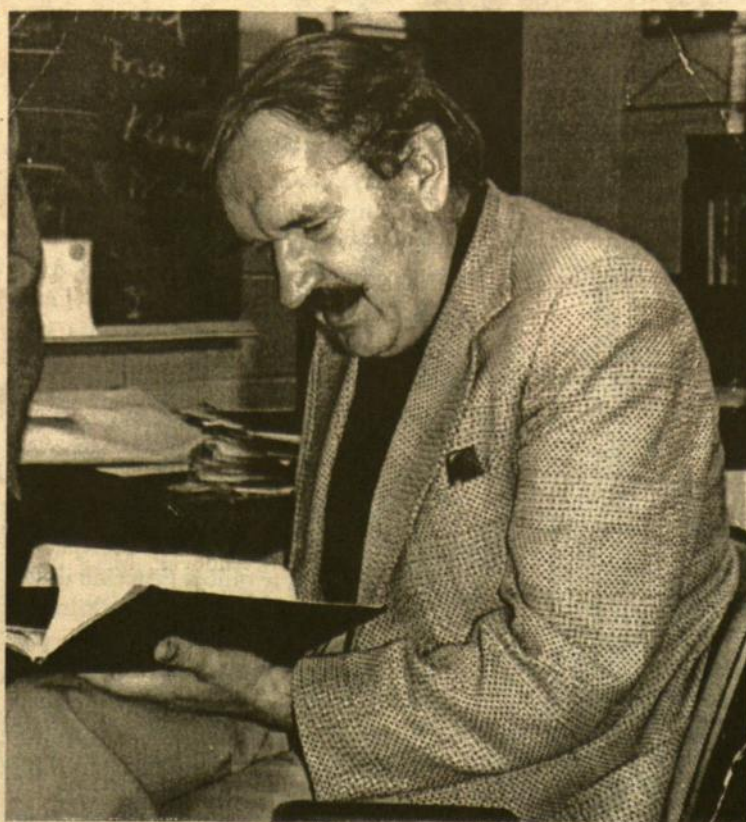
Besimokydamas Berniukų gimnazijoje, įstojo į nelegalią ateitininkų organizaciją (nuo 1930 m. jos veikla mokyklose buvo uždrausta). Katedros katekombinėje salėje vykusiuose susirinkimuose klausėsi jaunimo direktorių knygų Alfonso Lipnicko-Lipniūno, Alfonso Šušinsko, profesorius Jono Dovydaičio paskaitų. Dalyvavimas ateitininkų veikloje, bendravimas su šiomis asmenybėmis, turėjo įtakos jo ideologiniam brendimui. O tikroji rezistencinė veikla prasidėjo tragiškais Lietuvai 1940-aisiais. Nepriklausomoje Lietuvoje patriotiškai auklėti mokiniai skaudžiai išgyveno nepriklausomybės netektį. Visus sujaudino berniukų ir mergaičių gimnazijų direktorių atleidimas. Liepos 13 d. buvo suimti ir Panevėžio kalė-

Kelionė nuo Lemonto iki Panevėžio užtruko 77 metus...

įstaigose, trumpas laisvalaikio valandas skyrė literatūrai. Jo kritikos straipsniai, lietuviškų knygų recenzijos keletą dešimtmečių buvo spausdinami *Aki-račiuose*, *Dienoje*, *Aiduose*, *Metmenyse*, *Margutyje* ir kt. periodiniuose leidiniuose, *Lietuvių enciklopedijoje*. Prasidėjęs Sąjūdžiui, jo straipsniai apie išievojus rašytojus, jų kūrinius pasirodė ir Lietuvos periodikoje, ypač mėgstamame *Knygnešyje*.

Bendravo su daugeliu užsienio lietuvių rašytojų. Ypač artima draugystė siejo su Mariumu Katiliškiu. Neatsitiktinai parašė jo išsamią biografiją apybraiža monografijai *Išėjus negrįžti* (1986). 1989 m. pasirodė jo sudaryta 448 p. knyga *Antras kaimas*. 1992 m. JAV buvo išleista beveik 900 p. monografija *Lietuvių egzodo literatūra*, turėjusi užpildyti sovietmečio Lietuvoje išleistos *Lietuvių literatūros istorijos* baltas dėmes. Jis buvo vienas knygos bendraautorius ir sudarytojas, monografijai pateikęs apie 100 p. Kartu su bendraautore A. Mickiene parengė ir Vilniuje išleido didelės apimties (877 p.) užsienyje gyvenančių lietuvių rašytojų autobiografių knygą *Egzodo rašytojai*. Norėdamas Lietuvos moksleivius geriau supažindinti su užsienio lietuvių rašytojų kūryba, sudarė ir išleido *Išievojus literatūros skaitiniais* (K., 1997, 448 p.)

jime įkaltinti Berniukų gimnazijos inspektorius Petras Butėnas, direktorius Elisonas. Mokinį tarpe jau iki mokslo metų pradžios brenimo priešsietinės nuotaikos. 1940 mokslo metų pradžios iškilmėse pasirodė pirmasis rezistencinis proveržis – mokiniai vieningai ir sutartinai užtraukė „Lietuva, tėvyne mūsų...“, tuo atkreipdami sovietinio saugumo dėmesį. Vykdydama naujos valdžios nurodymus, gimnazija turėjo paminti spalio revoliucijos XXIII metines. Minėjimo metu, užuot programoje numatyto „Internacionalo“, vėl nuaudėjo V. Kudirkos „Tautiška giesmė“. Išvakarėse buvo apgadinti, sudraskyti eisenai parengti plakatai. Demonstracijos metu mokiniai „nepagarbiai“ nešė „vadų“ portretus, „rodė netaktinę elgesį praeinančios Raudonosios armijos atžvilgiu“. Prasidėjo mokytojų ir mokinių tardymai. Pedagogai buvo priversti pasmerkti tokį mokinių elgesį ir nubausti „kaltininkus“. Keliems mokiniams buvo sumažintas elgesio pažymys, o Tigrisius Sidorovas, Povilas Jankauskas ir Algirdas T. Antanaitis, sumazinus elgesio pažymį, pašalinti iš gimnazijos. Pedagogų tarybos sekretorius, lituanistas Jonas Dičius, švelnindamas nukentėjusiųjų padėtį, posėdžio protokole įrašė ne „pašalinti“ bet „atleisti iš mokyklos“. Netrukus Tigrisius Si-

Algirdas Titus Antanaitis.

dorovas, Povilas Jankauskas, Antanas Jasnauskas ir Simonas Ulys buvo suimti, tardomi ir, jau karui prasidėjus, buvo nuvesti po 10 m. lagerio ir 5 m. tremties. A. Antanaitis išvengė suėmimo, pasitraukdamas iš Panevėžio. Mokslo tęsė Kėdainių gimnazijoje. Bet ir ten nerimo. Vasario 16-osios išvakarių naktį su kitais mokiniais išnešė iš klasių „vadų“ portretus ir juos sudraskė, mieste paskleidė atsišaukimų. Ir vėl prasidėjo kratos, tardymai. Saugumiečiai jo būte rado atsišaukimų. Lai-me, kratos metu jo namuose nebuvo. Draugai apie kratą pranešė į Panevėžį, kur jis buvo trumpam išvykęs. Į Kėdaines nebegrižo. Slapstėsi.

1941-aisiais, prasidėjus karui ir vokiečių okupacijai, A. Antanaitis grįžo į Panevėžį ir vėl mokėsi savojoje gimnazijoje. Čia aktyviai įsijungė į „Meno kuopos“ veiklą.

Lietuvos vietinėje rinktinėje

Artėjant frontui iš rytų, 1944-aisiais, generolas Povilas Plechavičius organizavo Lietuvos vietinę rinktinę (LVR). Paskatinti gimnazijos direktoriaus Petro Butėno, sekdami savo mokytojų atsargos karininkų Jono Kliveckos, Petro Narinkevičiaus ir Juozo Steponavičiaus pėdomis, vyresniųjų klasių mokiniai kovo mėn., nebaigę mokslo metų, iškilmingai palydėti, savanoriais išvyko į LVR. Beveik visi gimnazistai pateko į Marijampolės karo mokyklą. Čia atvyko ir septintokas A. T. Antanaitis. Netrukus gestapas suėmė LVR vadus. Dalį karių vokiečiai taip pat suėmė; vienus išvežė į Stuthof koncentracijos stovyklą, kitus – darbams į „Luftvaffe“ karinius dalinius, dalį sušaudė, o dalis, jų tarpe ir A. T. Antanaitis, grįžo į namus. Tėvynės apsaugos rinktinės sudėtyje su Raudonosios armijos daliniais kovėsi Žemaitijoje. Su dalimi po mūšių likusių kovotojų per Vokietiją pasiekė Austriją (Vieną). Atvykęs į JAV, buvo mobilizuotas. Vėl Europa, Viena... Demobilizuotas apsigyveno JAV ir straipsniais periodiniuose leidiniuose tęsė rezistencinę veiklą.

Aktorius, režisierius

Vokiečių okupacijos metais A. T. Antanaitis lankė Juozo Miltinio dramos studiją. Patiko. Nuo to laiko, kaip rašo atsiminimuose, aktorius kibirkštėlė ruseno jo širdyje. Po karo mieliai priėmė pasiūlymą vadovauti Čikagos lietuvių studentų savi-veiklai. Taip tapo sceninio humoro ir satyros vaidybinės grupės „Antras kaimas“ vadovu, režisierium, aktorium, libretų

autorium. Su populiariais spektakliais aplankė beveik visas JAV lietuvių gyvenamas vietas. 1989 m. lapkričio mėn. gastroliavo Lietuvoje. „Ekranu“ gamyklos kultūros rūmuose vaidino panevėžiečiams, susitiko su savosios, dabar jau J. Balčikonio, gimnazijos mokiniais. Gastrolių išvakarėse Čikagoje buvo išleista grupės vaidinimų istorija – puspenkto šimto puslapių knyga *Antras kaimas*.

Vėl Lietuvoje

Po 45 metų, 1989-aisiais, pirmą kartą, ne tušiomis rankomis, o su „Antru kaimu“, apsilankė savojoje gimnazijoje. Galvoje visam laikui grįžti į išsvajotąją tėvynę. O kad nebūtų našta, siūlėsi gimnazijoje des-tyti komerciją, užsienio kalbas. Buvo duotas sutikimas. Tačiau atsikūrus Vytauto Didžiojo universitetas jį paviliojo. Nuo 1994-ųjų keletą metų jame ir Klaipėdos universitete dėstė egzodo literatūrą.

Ne kartą lankėsi Panevėžyje, gimnazijoje. Jos istorijos muziejui padovanojo savo išleistas knygas. 1994-aisiais Panevėžio G. Petkevičaitės-Bitės bibliotekoje, kartu su poetu Kaziu Bradūnu, bendravo su Panevėžio visuomene. Patarimais, įvairia medžiaga, atsiminimais daug prisidėjo, kad Pasvalio bibliotekai būtų suteiktas Mariaus Katiliškio vardas.

Liko nebaigti darbai

Neišsipildė jaunystės svajonė dirbti ir kurti Lietuvai. 59 gyvenimo metus teko atiduoti sve-tingai priglaudusiai užjūrio šaliai, o kūrybai skirti tik kuklias, nuo tiesioginio darbo likusias, valandėles.

Bet ir jų metu parašė tiek, kad jo vardas patektų į enciklopedijas, žinybus ir lietuvių literatūros istoriją. Likimo ironija – svajojęs apie Lietuvą, palikęs nebaigtus darbus, 2003 m. spalio 29 atgulė toli nuo tėvynės, Šv. Kazimiero lietuvių kapinėse Čikagoje. Paliko liūdėtį žmoną Aukšę, dukras Guodą, Dainą, Gailę, Indrę, Jūrą, vaikaičius Almį, Giedrę, Paulių, Ažuolą, Andrių, Giedrę. Lietuvoje jo nebesulauks seserys Emilija Vaitkevičienė, Danutė Antanaitytė, pusbrolis, Panevėžio Šv. Trejybės bažnyčios klebonas Bronius Antanaitis, kiti artimieji, plunksnos ir likimo draugai.

Amžino poilsio vietą Amerikoje žymės granitinė plokštė, o Lietuvoje Algirdui Titui Antanaičiui geriausias atminimo simbolis būtų knyga su jo straipsniais, per dešimtmečius išblaškytais įvairiuose periodiniuose leidiniuose.

„MET“ susirūpino

P. PALYS

Pačia turtingiausia kultūrine institucija Amerikoje laikoma Metropolitan („MET“) opera New Yorke. Tačiau nepaisant, kad ji yra apsigaubusi pasaulinės šlovės vardu, šlubuojanti ekonominė padėtis palietė ir ją. Operos vadovybė, neslėpdama fakto, sako, jog paskutiniųjų dvejų metų laikotarpiu sąskaitybos knygoje atsiradęs trūkumas – po 10 mln. dolerių kasmet. To priežastimi nurodoma prieš pora metų (rugsejo 11 d.), teroristų įvykdytas išpuolis, sunaikinęs World Trade Center. Po to išpuolio turistų New Yorke sumažėjo apie 25 proc., kas labai atsiliepė ir į operos lankytojų skaičių. Antra, ne mažesnė priežastis – pažymi „MET“ operos gen. vadovas Joseph Volpe, – sumažėjęs stambiųjų (per 25,000 ir daugiau) rėmėjų skaičius. Tačiau jis pasidžiaugia, kad su mažesnėmis aukomis (nuo 1,500 iki 25,000 dol.) rėmėjų skaičius yra pakilęs. Mažiau užsisakoma ir serijinių (iš 8) bilietų. Užuot to, jau antri metai yra įvesta ypač patraukli naujovė. Pagal ją, su savo pageidaujamos operomis programą gali susidaryti pats.

„MET“ operos teatras per savo 120 metų veiklos istoriją, pradedant 2005 m. sezoną, pirmą kartą per du sezonus iš eilės sausio mėnesiais turės 2-jų savaitių pertrauką. Sakoma, kad sausys, daugumai turistų išvažinėjęs namo, teatre atsiranda nemažai tuščių vietų. Nurodoma, jog per tas dvi savaites Operos teatrą bus galima panaudoti kitiems renginiams, orkestras galėsias koncertuoti kur nors kitur, o choras repetuosias.

Dėl tokio „MET“ programos pakeitimo nelabai džiugiai nu-

siteikęs „American“ baletas, nes jis, operos sezoną baigus, pradeda savo baletų pastatymus. „MET“ operos pastatymų skaičius pasilikęs nepasikeitęs, o tik išsities ilgiau į pavasarį.

Tokių būdu baletų pastatymai turės nusikelti į liepos mėnesį. „Savaime aišku, mes esame susirūpinę“, – sako „American“ baletų teatro vadovas Lewis Rannieri. – Kaip mes galėsime pasiūlyti sezono bilietus, kai juos užsisakiusieji jau bus atostogauti išvažinėję?”

Apskritai vasaros metų teatrų lankytojų skaičius New Yorke sumažėja nuo 275,000 iki 200,000. Tuo laiku keletas Broadway teatrų visai neveikia.

Neaiški padėtis atsirado ir su dideliu populiarumą turinčiomis, šeštadienį popietėmis, „MET“ operos pastatymų („Live“) radijo laidoms. Jos yra girdimos ne tik Amerikoje, bet ir kitose 42-oje pasaulio valstybėse, o jas girdi apie 10 mln. klausytojų.

Per 63 metus glaudžiai su „MET“ bendradarbiausiu ir gausiai tas radijo laidas rėmusi Chevron/Texaco, po šio (2003–2004) sezono pasitraukia. Tos „MET“ operos radijo transliacijos (20 operų per sezoną) kainuoja 7 milijonai dolerių. „MET“ operos vadovybė tikisi surasti ir artimiausiu metu paskelbti naują tų radijo laidų rėmėją.

Šeštadienines „MET“ operų radijo laidas girdimos ir Lietuvoje. Tačiau, taupumo sumetimais, ne visos – tik atitinkamai parinktos.

Šį sezoną operų radijo transliacijos buvo pradėtos 2003 m. gruodžio 13 d. su Fromental Halevy opera „La Juive“ („Žydė“) ir užsibaigęs 8 m. balandžio 24 d. Wagner „Goetterdaemmerung“.

Krikščioniškojo teatro studija

LAIMUTĖ TIDIKYTĖ

Krikščioniškojo teatro pradžia siejama su misterijomis viduramžiais. Jose buvo vaidinami epizodai iš šventųjų gyvenimo. Ne misterijas, o filosofinius kūrinius renkasi statyti Prienų „Žiburio“ gimnazijos krikščioniškojo teatro studija.

2002 metais ją įkūrė kunigas Rytis Baltrušaitis, kuris yra ir studijos vadovas, ir režisierius. Gimnazijos direktoriaus J. Padlėsio paragintas ruošti tradicinę kalėdinę pamoką, R. Baltrušaitis sumanė režisuoti Antano Škėmos dramą „Kalėdų vaizdelis“, pagal kurią sukūrė spektaklį „Vandens aš negeriu“. Vėliau krikščioniškojo teatro studija pastatė kitą idomų spektaklį „Džonatanas Livingstonas Žuvėdra“ / pagal R. Bach to paties pavadinimo knygą). Šiuo metu teatras žiūrovus kviečia į premjerinius dviejų dalių dramos „Numylėtinis“ spektaklius. Jie rodomi ne tik Prienų „Žiburio“ gimnazijos salėje. Su debiutu „Vandens aš negeriu“ teatras aplankė Kauną, Alytų, Šventę bei Gelgaudiškį, o su antruoju pastatymu pagal R. Bach kūrinių – Kašiadoris, Molėtus bei Gelgaudiškį. Tikrųjų vertybių bei žmogiškumo ilgesys skatina jaunąjį režisierių ir gimnazistus ieškoti kūrybos džiaugsmo ir juo apdovanoti žiūrovus.

Provincijoje kuriančios krikščioniškojo teatro studijos sekminga spektaklių režisūra daž-

nai pranoksta mėgėjišką teatrą. Tai patvirtina premjera „Numylėtinis“, sukurta pagal Karolio Wojtylos, popiežiaus Jono Pauliaus II, dramą „Priešais jūvelyro parduotuvę“ (meditacija apie santuokos sakramentą, protingais parauganti ir dramą). Sausio 25-osios vakarą į jaukią „Žiburio“ gimnazijos salę susirinko daugiau kaip 40 žiūrovų. Spektaklyje vaidino gimnazistai, galbūt kai kurie iš jų busimieji aktoriai: Irina Lavrinovič (Teresė), Darius Bertulis (Andrejus), Arūnas Kapočius (Adomas), Vita Jurkevičiūtė (Anna), Mantas Klima (Kristupas), Živilė Abličinskaitė (Monika) bei vyresnio amžiaus Zuzana Bendinskaitė, vaidinusi Moterį.

Spektaklis „Numylėtinis“ pasižymi išbaigtumu ir žodžio, garso, šviesos, judesio darna. Puikiai parinkta ir išnaudota spektaklio erdvė: mokyklos rūsyje esantis koridorius, primenantis gatvę. Kaip tik joje vyko dramos veiksmas: filosofškai apmąstoma Meilė, konkretiai gilinantis į dviejų šeimų – Teresės ir Andrejaus, Annos bei Stepono – meilę ir jai skirtus likimo išbandymus. Drama pradeda pirmosios poros sužadėtuvių, jų stovėjimų priešais juvelyro parduotuvės veidrodį ir svajojimą, atsakomybės jūtimą už bendrą ateitį. Andrejus žuva, bet Teresė jį vis tiek myli ir užaugina gerą sūnų Kristupą.

Nukelta į 4 psl.

„Antras kaimas“, dalyvavęs vienoje, Čikagoje vykusioje, Poezijos dienoje. Priekyje iš kairės: Alida Vitaitė, Marytė Utz, „Antro kaimo“ prievaizda Algirdas Titus Antanaitis, Lilija Jasaitė ir Vida Gilvydienė; antroje eilėje: Julius Lintakas, Rimas Vėžys, Edvardas Tuskenis, Juozas Kapačinskas. Eugenijaus Butėno nuotrauka.

